НАУКОВІ ПРАЦІ

2003 МАУП ВИПУСК 9

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 9

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Київ 2003

УДК 332.14+336.65+658.14(477)
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Гайченко В. А., д-р біол. наук, проф. — заступник головного редактора
Корінний М. М., канд. іст. наук, доц. — відповідальний редактор
Марусєва О. А. — відповідальний секретар

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., *Федоренко В. Г.*, д-р екон. наук, проф., *Титова Н. А.*, д-р екон. наук, проф., *Куценко В. І.*, д-р екон. наук, проф., *Осокіна В. В.*, канд. екон. наук, проф., *Онищенко В. П.*, д-р екон. наук, проф.

Психологічні науки

Максименко С. Д., д-р психол. наук, проф., акад. АПН, *Балл Г. А.*, д-р психол. наук, проф., *Ложкін Г. В.*, д-р психол. наук, проф., *Коломінський Н. Л.*, д-р психол. наук, проф., *Чуприков А. П.*, д-р мед. наук, проф., *Бурлачук Л. Ф.*, д-р психол. наук, проф., чл.-кор. АПН

Соціологічні науки

Судаков В. І., д-р соціол. наук, проф., *Ручка А. О.*, д-р філос. наук, проф., *Шкляр Л. Є.*, д-р політ. наук, проф., *Пилипенко В. Є.*, д-р соціол. наук, проф., *Танченко В. В.*, д-р філос. наук, проф.

Політичні науки

Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., *Бебик В. М.*, д-р політ. наук, проф., *Горбатенко В. П.*, д-р політ. наук, проф., *Храмов В. О.*, д-р політ. наук, проф., *Шуба О. В.*, д-р політ. наук, проф.

Юридичні науки

Мироненко Н. М., д-р юрид. наук, проф., *Марчук В. М.*, д-р юрид. наук, проф., *Скрипнюк О. В.*, д-р юрид. наук, проф., *Калюжний Р. А.*, д-р юрид. наук, проф., *Бабкін В. Д.*, д-р юрид. наук, проф.

Менеджмент

Федулова Л. І., д-р екон. наук, проф., *Гаєвський Б. А.*, д-р філос. наук, проф., *Дахно І. І.*, д-р екон. наук, проф., *Дмитренко Г. А.*, д-р екон. наук, проф., *Воротіна Л. І.*, д-р екон. наук, проф.

Рекомендовано Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 6 від 03.07.03)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М43 Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К.: МАУП, 2001. —

ISBN 966-608-120-2

Вип. 9: Проблеми і перспективи розвитку фінансової системи України. — 2003. — 164 с. — Бібліогр. в кінці ст.

ISBN 966-608-367-1

У пропонований збірник увійшов найцікавіший матеріал Міжнародної науково-практичної конференції "Проблеми і перспективи розвитку фінансової системи України" (20 листопада 2002 р.), поділений на три тематичні розділи: основні завдання державної фінансової політики і проблеми розвитку державних фінансів України; удосконалення діяльності фінансових інституцій (банків, інвестиційних фондів, страхових компаній); перспективи розвитку фінансів підприємств як базового сектору фінансової системи.

Для вчених і практиків, аспірантів і студентів, для всіх, кого цікавлять питання сучасного розвитку фінансової системи.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, у якому висвітлюються результати новітніх наукових досліджень в галузях економіки, менеджменту, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+65.9(4УКР)261я43

ISBN 966-608-120-2
ISBN 966-608-367-1

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2003

ЗМІСТ

Вступ 5

Розділ 1
ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ 6

А. А. Максюта
Проблеми застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі України 6

В. П. Колосова
Шляхи підвищення ефективності міжнародного кредитування реального сектору економіки України 9

А. І. Козлова
Основні тенденції формування інвестиційного потенціалу в Україні 12

В. Л. Осецький, Л. В. Колобова
Фінансова система та її роль у трансформації заощаджень в інвестиції 16

Я. В. Литвиненко
Податкове регулювання як складова загальної системи фінансового регулювання в Україні 19

М. В. Грідчіна
Удосконалення системи соціального страхування в Україні 21

М. Ф. Базась
Вплив бюджетних позик на сучасну фінансову систему України 24

Л. М. Бабич
Фінансові інструменти сучасної бюджетної політики 26

Г. І. Філіна, Н. І. Коломійченко
Іноземні інвестиції та економічна безпека України 30

О. М. Сергієнко
Фінансові аспекти державного регулювання економіки України: стан, проблеми, перспективи 33

В. Н. Тисунова
Механизм государственной поддержки инвестиционного процесса 36

О. Браславець
Податкова політика та захист інтересів платників податків 40

Г. В. Кучер
Ефективність державного запозичення в контексті ринкової трансформації економіки України 45

Л. М. Калашнікова
Регіональні фінанси: сутність, зміст і оцінка (методологічний аспект) 48

В. М. Шиленко
Особливості формування доходів бюджету в контексті Бюджетного кодексу України 51

С. В. Кукарцева
Фінансовий механізм забезпечення комплексності промислового розвитку регіону 55

В. В. Пилипів
Основи формування фінансових відносин регіонів і центру 58

М. А. Корж
Міжнародні угоди про уникнення подвійного оподаткування як засіб підвищення інвестиційної привабливості економіки України 61

В. Г. Федоренко, Н. В. Райковська, М. Ю. Євчинець, Е. Ф. Якушев
Бюджетно-податкова політика як фактор стимулювання економічного зростання 64

Розділ 2
УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ (БАНКІВ, ІНВЕСТИЦІЙНИХ ФОНДІВ, СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ) 68

О. О. Довженко, В. Б. Пасько
Інституціональні проблеми розвитку фондового ринку України 68

О. Л. Завада
Актуальні проблеми розвитку страхового ринку України і шляхи їх розв'язання 71

О. М. Покойова, Н. М. Сушко
Основні етапи і принципи побудови кадрової політики в установах фінансових посередників 74

О. М. Покойова, І. А. Аванесова
Особливості регулювання кредитної діяльності Федеральної резервної системи 77

Н. В. Циганова
Проблеми формування міжбанківських об'єднань 80

Н. П. Шульга
Механізм трансфертного ціноутворення в комерційному банку 83

В. О. Сизоненко, Л. В. Колобова
Інститути спільного інвестування: проблеми створення і розвитку 87

С. А. Циганов, О. І. Устінов
Особливості використання фінансового лізингу в Україні 90

Н. О. Маслова
Маркетингові дослідження ефективності реклами комерційних банків 93

О. М. Покойова, А. В. Шаперенков
Стратегія управління персоналом у комерційних банках 97

М. М. Кириченко
Українські банки на шляху інтернаціоналізації банківського бізнесу 100

О. В. Улановський
Особливості кадрового менеджменту в регіональному банку 103

К. П. Побоча
Особливості вдосконалення кредитно-інвестиційної політики комерційних банків України в сучасних умовах 106

Д. Татарінов
Комплексний поліс страхування майна як засіб фінансової стабільності 109

В. Д. Бігдаш
Особливості формування продуктової стратегії вітчизняних страхових компаній 112

Розділ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ ЯК БАЗОВОГО СЕКТОРУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 115

В. Ф. Столяров, О. О. Терещенко
Методика оцінювання фінансового стану бенефіціара 115

К. В. Ізмайлова
Аналіз фінансового стану економіки України загалом і за її галузями 118

И. В. Колесова
К вопросу о финансовой стратегии корпорации 123

Т. В. Лагода, О. Г. Дерев'янко
Перспективи впровадження системи бюджетування на підприємствах України 126

В. В. Столярова
Система показників оцінки ефективності фінансової діяльності спеціальних (вільних) економічних зон і територій пріоритетного розвитку 129

І. В. Минчинська
Проблема банкрутства вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання 133

Н. М. Бабенко
Деякі методологічні аспекти бухгалтерської (фінансової) звітності підприємств 135

Л. П. Гацька, О. Л. Фурманюк
Вплив податкового тиску на ефективність діяльності підприємств 138

И. А. Гребешкова
Исследование влияния структуры затрат на налоговую нагрузку предприятия 140

Г. А. Раздобреева, Н. В. Юрченко
Основные направления развития и улучшения финансового состояния предприятия на примере совхоза-завода "Коктебель" 144

С. В. Ушеренко
Проблеми фінансового планування діяльності українських підприємств 146

Н. Г. Яковлева
Формування ефективної моделі фінансового контролю в корпоративному секторі економіки України 148

Л. М. Гурч
Впровадження інноваційних педагогічних технологій: вимоги сучасності 151

О. М. Ржавський
Фінансовий механізм розвитку вугільної промисловості України 154

Н. Є. Килипенко
Фінансування маркетингових досліджень 157

І. М. Козак
Механізм фінансування маркетингової діяльності на ринку харчової промисловості 159

Н. В. Сасоліна
Фінансові ресурси і забезпечення маркетингових програм 161

Рекомендації Міжнародної науково-практичної конференції "Проблеми і перспективи розвитку фінансової системи України" 163

УДК 65.011.7

***І. В. МИНЧИНСЬКА**, старш. викл.*
(Академія державної податкової служби України, м. Ірпінь)

ПРОБЛЕМА БАНКРУТСТВА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 9, с. 133–134

У перші роки незалежності України суб'єкти господарювання вперше зіткнулися з проблемою банкрутства, адже за умов командно-адміністративної економіки поняття банкрутства як в економічній теорії, так і у практиці господарювання не існувало. Нині визнано, що банкрутство — це об'єктивна закономірність, обов'язковий атрибут ринкової економіки, оскільки метою банкрутства є витіснення з ринку підприємницьких структур, не спроможних з ряду причин здійснювати виробничо-господарську діяльність.

Тоді чому в сучасних умовах знову постала проблема банкрутства підприємств? Адже банкрутство в ринковій економіці, як зазначалось, є інструментом, що створює передумови для переливання капіталу від нерентабельних виробництв в ефективні галузі економіки. Порівнюючи статистику банкрутств підприємницьких структур в Україні і у країнах з розвиненою ринковою економікою, побачимо, що Україна за цими показниками перебуває на одному з останніх місць. Так, у США в 1983 р. було 58898 випадків банкрутства і 31334 випадки закриття без об'яви банкрутства [3, *8*]. Наведемо також інші статистичні дані про кількість банкрутств у розвинених країнах. Так, кількість банкрутств у Франції збільшилась з 9,72 тис. у середньому за рік у період 1968–1980 рр. до 58,9 тис. у період 1992–1996 рр.; у Німеччині — з 4 тис. в 1970 р. до 16 тис. у 1980 р. і 24,5 тис. у середньому за 1992–1996 рр. [6, *109*].

В Україні кількість справ про банкрутство підприємств, порушених провадженням, у 1996 р. становила 6552, у 1997 р. – 9645, у 1998 р. — 12281 [4, *60*], у 1999 р. — 12618; станом на 1 серпня 2000 р. — 9980; станом на 1 серпня 2002 р. розпочато 2673 справи про банкрутство, тобто порівняно з 2001 р. їх кількість дещо збільшилась — на 1 серпня 2001 р. розпочатих справ було на 245 менше.

Звичайно, порівнювати кількість збанкрутілих підприємств в Україні і в таких розвинених країнах, як США, Німеччина або Франція, не доречно, адже економічні умови функціонування підприємств різні. Проте така кількість підприємств-банкрутів у цих країнах не призводить до кризових явищ в їх соціально-економічному розвитку.

Про проблему банкрутства підприємств в Україні свідчать дані щодо кількості збиткових підприємств та організацій (див. таблицю).

Наведені в таблиці дані свідчать про те, що останніми роками збитково працює більше половини українських підприємств, а отже, усі вони є потенційними банкрутами. Тому запровадження широкої системи банкрутства в умовах низького технічного рівня призведе до дезорганізації системи народного господарства України загалом [1, *29*].

Необхідно зазначити, що визнання банкрутами містоутворюючих чи особливо небезпечних підприємств має значні економічні та соціальні наслідки, оскільки саме ці підприємства становлять основу української економіки. Така ситуація зумовлена спрямованістю на створення в умовах командно-адміністративної економіки підприємств-монополістів і підприємств-гігантів з великою чисельністю працівників. Згідно із Законом України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" рішення про банкрутство таких підприємств приймає Кабінет Міністрів України, а строк їх санації становить до 10 років, що майже унеможливлює визнання банкрутами таких підприємств. З одного

© І. В. Минчинська, 2003

Частка збиткових підприємств у галузях народного господарства України (крім банків, малих підприємств та бюджетних установ) за даними 1991–2000 рр. [5, *222*]

Галузь економіки	Відсоток від загальної кількості підприємств відповідної галузі за роками									
	1991 р.	1992 р.	1993 р.	1994 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.	1998 р.	1999 р.	2000 р.
Народне господарство загалом	9,0	9,5	8,3	11,4	22,2	43,0	53,4	54,5	55,7	51,3
Промисловість	3,7	3,7	4,0	6,5	11,5	30,0	45,1	53,9	51,9	57,9
Сільське господарство	1,3	0,7	1,0	5,7	28,3	66,0	80,1	70,0	84,0	–
Транспорт і зв'язок	–	20,6	5,2	5,2	9,2	29,3	48,0	55,4	61,0	68,1
Торгівля та громадське харчування	24,6	8,0	10,4	15,9	25,4	42,0	48,1	48,9	44,8	43,3

боку, це виправдано, адже банкрутство такого підприємства призводить до значних соціально-економічних наслідків, проте, з іншого боку, якщо такі підприємства не визнавати банкрутами, то в подальшому буде набагато складніше знайти вихід із ситуації, що склалася.

Ще однією проблемою є поширення практики банкрутств на замовлення та фіктивних банкрутств. Основна мета банкрутства підприємства на замовлення полягає не в отриманні боргів, а у зміні власника підприємства, що дуже важко відслідковувати. Практично неможливо також довести факт фіктивності банкрутства, оскільки це потребує глибокого фінансового аналізу.

Насамкінець зазначимо, що останніми роками банкрутство почали сприймати як самостійний вид бізнесу, який дає можливість не лише повернути свої гроші, а й заробити на поверненні чужих грошей. Іншими словами, сформувався високоприбутковий вузькоспеціалізований бізнес на банкрутствах, що зумовило появу підприємств, які займаються саме цим видом діяльності [2, *14*].

З огляду на викладене наголосимо, що механізм ліквідації збанкрутілих підприємств є ефективним інструментом у країнах з розвиненою ринковою економікою і відпрацьованим механізмом банкрутства, а для України все ж таки прийнятніше фінансове оздоровлення таких підприємств і відновлення їх платоспроможності.

Література

1. *Актуальні* проблеми і напрями бюджетної політики України // Матер. наук. дискусії, організованої Фондом інтелект. співпраці "Україна — XXI століття". — К.: Українські пропілеї, 2001. — 32 с.

2. *Банкротство*: зачем, как и почем это делается // Бизнес. — 2002. — № 1–2 (468–469). — С. 14.

3. *Банкротство*: стратегия и тактика выживания / Под ред. Г. П. Иванова, В. А. Кашина, А. И. Семянихина и др. — М.: Междунар. ин-т рыночн. исслед., Юрид. фирма СП МЛИ, 1992.

4. *Івашина Г.* Банкрутство підприємств в контексті економічної безпеки держави // Зб. наук. пр. Академії ДПС України. — 2000. — № 4(10). — С. 59–64.

5. *Послання* Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2000 році. — К.: Інформ.-видав. центр Держкомстату України, 2001. — 404 с.

6. *Семенов А. П.* Проблемы банкротства в развитой рыночной экономике // Проблемы формирования антикризисной политики и механизма банкротства предприятий: Сб. науч. тр. НАН Украины; Ин-т экономики промышленности. — Донецк, 1998. — 387 с.

The most interest material from International research and practical conference "Problems and prospects of Ukrainian financial system development" (November 20, 2002) is included in the proposed collection. The material is parted on three thematic parts: key tasks of public financial policy and problems of Ukrainian public finances development; improvement of financial institutions activities (banks, investment funds, insurance companies); prospects of enterprises finances development as a basic sector of financial system.

It is meant for scientists and experts, graduate students and undergraduates, everybody who is interested in questions of financial system modern development.

Наукове видання

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Випуск 9

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Scientific edition

SCIENTIFIC WORKS OF THE INTER-REGIONAL ACADEMY OF PERSONNEL MANAGEMENT

Issue 9

PROBLEMS AND PROSPECTS OF UKRAINIAN FINANCIAL SYSTEM DEVELOPMENT

Відповідальний редактор *В. М. Чирков*
Редактор *І. В. Хронюк*
Коректор *Л. Г. Бурлакіна*
Комп'ютерне верстання *М. І. Фадєєва*
Оформлення обкладинки *О. О. Стеценко*

Підп. до друку 20.11.03. Формат 60×84/8. Папір офсетний. Друк ротаційний трафаретний.
Ум. друк. арк. 19,2. Обл.-вид. арк. 18,7. Тираж 400 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи № 8 від 23.02.2000

Видавець і виготовлювач тиражу Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)